

ΜΟΥ ζητήσατε να πω την άποψή μου για τα πρόσφατα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση, και το πρώτο πράγμα που μου έρχεται στο νου είναι η γαλλική παροιμία «δεν πυροβολεί κανείς ένα ασθενοφόρο αυτοκίνητο».

Οι γιατροί και οι τραυματιοφορείς κάνουν πάντα ό,τι μπορούν, κι αυτοί τους οποίους κινητοποίησε η νέα ηγεσία του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας είναι, αναμφισβήτητα, από τους καλύτερους που διαθέτουμε, και δεν μπορεί κανείς να τους κατηγορήσει, επειδή αποφάσισαν να ριζούν πριν απ' όλα, τον υψηλό πυρετό του αρρώστου. Μάλιστα, είναι ακατανόητο γιατροί, που «κουράριζαν» την άρρωστη ελληνική οικονομία μετά τις 18/10/81, ή πριν από τις 18/10/81, ν' ασκούνε κριτική για τα αντι-πυρετικά μέτρα (σταθεροποίηση) και να αντιπαρεθέτουν τη μόνιμη θεραπεία (ανάπτυξη), ενώ δεν ετοίμασαν τίποτα γι' αυτήν. Ούτε μπορεί να προτείνεται εγχείρηση για σκοληκοειδίτιδα, όταν ο άρρωστος πάσχει από καρκίνο. Κάθε προτεινόμενη εναλλακτική λύση θεραπείας για την οικονομία πρέπει, κατά τη γνώμή μου, ν' απορρίπτεται και τον νέο-φιλελευθερισμό και τον κολλεκτιβισμό, και να μην ταυτίζεται τον σοσιαλισμό με τον κρατισμό.

Ας έρθουμε, όμως, πιο συγκεκριμένα στα πρόσφατα μέτρα:

α) Όσον αφορά την υποτίμηση της δραχμής, που έγινε για να κάνει ανταγωνιστικότερες τις εξαγωγές και ακριβότερες τις εισαγωγές, δηλαδή για να βελτιωθεί το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, που παραμένει καιρός περιοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη, η επιτυχία της θα εξαρτηθεί από μια σειρά από παράγοντες (ελαστικότητες, «διαστρέμματα» αποτελέσματα, πληθωριστικές επιδράσεις, επίδραση στη διανομή του εισοδήματος και στο κόστος παραγωγής κ.λπ.), που ασφαλώς θα διερευνηθούν από τους εισηγητές των μέτρων. Ας σημειωθεί πάντως ότι ο ανταγωνισμός σήμερα δε γίνεται βασικά μόνο με τις τιμές, κι ότι το μέρος των «πολυτελών» αγαθών στις εισαγωγές είναι μόνο 6-7%, κι ότι εισάγουμε το σύνολο σχεδόν των κεφαλαιουχικών αγαθών κι ένα μεγάλο μέρος των πρώτων υλών.

β) Η βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, με δεδομένη την πτώση των αθλών πόνων και την αδιαφορία του «αμοχαρούς» ξένου κεφαλαίου να έρθει να μας εκμεταλλευθεί, θα μπορέσει να περιορίσει τον εξωτερικό δανεισμό, που χρησιμοποιήθηκε κατ'εξοχήν την τελευταία τετραετία, για να συνεχιστεί η καταναλωτική κραυγή, να δοθούν κοινωνικές παροχές και ν' αυξηθεί η δημόσια κατανάλωση.

Ποιος συνδικαλιστής διαμαρτυρήθηκε γι' αυτή την άμετρη αύξηση του δημόσιου εσωτερικού και εξωτερικού χρέους;

γ) Απ' όσα ανέφερα πιο πάνω, φαίνεται καθαρά ότι χρησιμοποιήθηκαν η διολίσθηση της συναλλακτικής αξίας της δραχμής, για ν' αποφευχθεί (για εκλογικούς λόγους) μια σκληρή δημοσιονομική πολιτική, κι ο εξωτερικός δανεισμός, για να συνεχιστεί η δημόσια κι ιδιωτική κατανάλωση (να σημειωθεί ότι η συνολική δαπάνη υπερέβαινε, το 1982, κατά 13% το Ακαθ. Εγχώριο Προϊόν, κι ότι το 1/4 της κατά κε-

λέγχου τιμών, δεχόμενη έτσι υψηλότερο πληθωρισμό στο Α' εξάμηνο του 1986, αλλά και μεγάλη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού στο Β' εξάμηνο του ίδιου έτους β) αποτελευδέρωση της αγοράς εργασίας έτσι ώστε οι κοινωνικοί εταίροι να διαπραγματεύονται μεταξύ τους χωρίς μονοπωλιακές διαστρεβλώσεις και από τα δύο μέρη και γ) πραγματικά ειλικρινή διάλογο και συναινετικές διαδικασίες στη λήψη αποφάσεων που αφορούν τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.

ΑΥΡΙΟ
Απαντούν οι: Γιάννης ΒΑΒΟΥΡΗΣ (Λέκτορας Παντείου) Γιώργος ΚΡΙΜΠΑΣ (Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας) και Γιώργος ΣΤΑΜΑΤΗΣ (Επίκειντρος καθηγητής Παντείου).

«Μην πυροβολείτε τα ασθενοφόρα και τους πυροσβέστες»

Του ΣΠΗΛΙΟΥ ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ Οικονομολόγου

φαλήν εγχώριας κατανάλωσης στηρίζεται σε πόρους εξωτερικής προέλευσης - δανειακούς ή άδηλους). Αλλά κατά τον ίδιο τρόπο χρησιμοποιήθηκε κι ο πληθωρισμός, όχι ως αρρώστια αλλά ως φάρμακο: ισχυρίστηκε τον πληθωρισμό, ότι έχει πει η Μπρίζιτ Μπαρντ για τον έρωτα: δεν είναι το πρόβλημα, αλλά η λύση του προβλήματος! Το εισόδημα των εργαζομένων, χωρίς μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας με την αύξηση του εργατικού κόστους, δεν προστατεύεται με την ΑΤΑ, αλλά με τη θέληση να δασταστεί ο πληθωρισμός. Τι εναλλακτικές προτάσεις υπάρχουν πάνω σ' αυτό, για ν' αποφύγουμε τη λιτότητα;

δ) Η λιτότητα όχι μόνο δεν μπορεί ν' αντιπαρετίθεται στην ανάπτυξη, αλλά υπήρξε πάντοτε προϋπόθεση για την ανάπτυξη, κάτω από ορισμένες κοινωνικοπολιτικές προϋποθέσεις, κι αφού προσδιορίσουμε το είδος της ανάπτυξης που επιδιώκουμε. Γιατί ανάπτυξη σε μια μόνο χώρα με κυβερνητική θέληση επιτεύχθηκε μέχρι σήμερα μόνο με τις ολοκληρωτικές μεθόδους του υπαρχτικού σοσιαλισμού. Βέβαια, αυτή προτείνω συνεχώς τα εθνικιστικά, κρατιστικά, κατευθυντικά εκ των άνω, ρεύματα της ευρωπαϊκής - κομμουνιστικής και σοσιαλιστικής - αριστεράς, που είναι υπέρ των συντηρητικών προνομιών, της δημοσιοπαλλήλοποίησης, των κρατικών μονοπωλίων. Δεν ισχυρίζομαι ότι τα πρόσφατα κυβερνητικά μέτρα λιτότητας οδήγησαν στην ανάπτυξη - παρ' όλο που είναι μια ενδυνάμει προϋπόθεση - αλλά το εργατικό κίνημα της χώρας μας θα έπρεπε να έχει, ήδη, κινητοποιήσει για πολλά άλλα πράγματα, όπως π.χ. ότι οι μισθολογίες, που αντιπροσωπεύουν 50% περίπου του ενεργού πληθωρισμού, πληρώνουν 76% των φόρων, κι ότι 700.000 ελεύθεροι επαγγελματίες δηλώνουν ετήσιο εισόδημα 200.000 δραχμές κατά μέσον όρο. Γιατί δεν διορθώθηκε αυτό κατά την περασμένη τετραετία από μια, κατά τεκμήριο, φιλεργατική κυβέρνηση, που δεν ήταν οφειδωλή σε κοινωνικές παροχές, και γιατί οι συνδικαλιστές μας δεν κήρυξαν έστω και μια απεργία πάνω σ' αυτό το ζήτημα; Αλλά όσον αφορά τη λιτότητα, επιτρέψτε μου να παραθέσω ένα κείμενο:

Λιτότητα
«Η λιτότητα δεν είναι σήμερα ένα απλό εργαλείο συγκυριακής πολιτικής, που αποβλέπει στο να υπερισχύουν μεταβατικές οικονομικές δυσκολίες, και στο να επιτρέψει την αποκατάσταση παλιών οικονομικών και κοινωνικών μηχανισμών. Για μας, η λιτότητα είναι το μέσο για να χρητιστούμε στις ρίζες του ένα σύστημα που μπήκε σε μια βαθιά διαρθρωτική κρίση κι όχι απλώς συγκυριακή, και για να βάσουμε τις βάσεις για το ξεπέρασμά του. Γιατί αυτό το σύστημα χαρακτηρίζεται από τη σπατάλη, την εξάρση των ιδιαιτεροτήτων και τον πιο ξερπρουν ατομικισμό, καθώς και την πιο αλόγιστη ενθάρρυνση της κατανάλωσης. Η λιτότητα προϋποθέτει μια νέα κλίμακα αξιών, σημαίνει την αναστροφή, την αποτελεσματικότητα, τη σοβαρότητα, τη δικαιοσύνη... Η λιτότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί - ανάλογα με τα περιεχόμενα που της δίνουμε και τις δυνάμεις που της κατευθύνουν - είτε ως ένας παράγοντας οικονομικής ενίσχυσης του κεφαλαίου, πολιτικής οπισθοδρόμησης, διαιώνισης των κοινωνικών αδικιών, είτε ως ευκαιρία για μια οικονομική ανάπτυξη νέου τύπου, εξυγιάνση και κοινωνικής μεταβολής, υπέρσπησης και επέκτασης της δημοκρατίας. Με μια λέξη: η λιτότητα μπορεί να γίνει ένας αποτελεσματικός παράγοντας αποτελευδέρωσης του

ανθρώπου και της ενεργητικότητάς του».

Ποιος έγραψε αυτό το «προβακατόρικο» κείμενο; Ο Ενρίκο Μπερλινγκουέρ, ο πρόωρα χαμένος Γεν. Γραμματέας του Ιταλικού Κ.Κ., στις 15 Ιανουαρίου 1977. Κι αν το θύμισα εδώ, δεν είναι ούτε για να δικαιολογήσω την κυβέρνηση, ούτε για να ασκήσω κριτική στους επικριτές της: γιατί το θέμα είναι άλλο, εκεί που το βάζει ο Μπερλινγκουέρ: στην «άλλη» ανάπτυξη.

Που δεν απαλλάσσει όμως από την προσπάθεια συσώρευσης του κεφαλαίου. Ο μακαρίτης Σ. Καράβιγρας είχε υπολογίσει ότι το «καπιταλιστικό» σύστημα όπως λειτουργεί στην Ελλάδα δεν δίνει ούτε τη μισή συσώρευση κεφαλαίου, απ' αυτή που απαιτείται για να επιτευχθεί πλήρης απασχόληση. Η Εκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα, πριν από τρία χρόνια, έλεγε ότι για να σταματήσει η αποβιομηχάνιση (έχουμε άραγε όλοι μας συνειδητήσει σημαίνει αυτό;) και για να ξαναβρεί η ελληνική οικονομία το δρόμο της σταθεροποίησης, της ανάκαμψης και της ανάπτυξης, πρέπει να μεταφερθεί το 8-10% του ΑΕΠ από την κατανάλωση στην επένδυση. Εκτός από τους ανθρώπους του ΚΚΕ, που μας προτείνουν το ολοκληρωτικό μοντέλο, όπως εφαρμόστηκε κι αλλού, τι συγκεκριμένο έχουν να πουν πάνω σ' αυτό οι «ανεωτικές» δυνάμεις, ή αυτή η νέα κατηγορία των «διαφρονούντων» που ΠΑΣΟΚ που «τα έλεγαν από καιρό τώρα» («Παρασκευά, άλλα έλεγε όταν ήσουν στο Ε.Γ.») και που τους σαρκάζει σ' ένα πρόσφατο σκίτσο του ο Κ. Μητρόπουλος;

Όσο για τη Δεξιά, αυτή δεν έχει τίποτα να προτείνει. Βέβαια υπάρχουν κι οι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ, που αφού εξήλευσαν τη δόξα των σοβιετικών συνδικάτων, ως ιμάντες μεταβίβασης των κυβερνητικών επιταγών, κατάληξαν να φωνάζουν στους υπουργούς τους «μας εξαπατάτε». Ποιος σας εξεπάτησε, σύντροφοι; Και τι διαβάσατε επί ολόκληρη τετραετία μέσα σε μια πλουραλιστική δημοκρατία;

Αν διαβάσατε την Ε. Παπαδάκη και τον Α. Ποντίκα στην «Αυγή», τον Κ. Τσαλόγλου στην «Καθημερινή», τον Μ. Παπαγιαννάκη στο «Βήμα της Κυριακής», τον Α. Κεφαλά στην «Εξέλιξη», τον Πατριάρχη στη Ναυτεμπορική, τον Γ. Μητροφάνη στο «Δεκαπενθ. Πολίτη», τις αναλύσεις στην «Επιλογή», τον «Οικονομικό Ταχυδρόμο», το «Αντί», τις «Αντιθέσεις», όχι μόνο δεν θα μπορούσε να σας εξαπατήσει κανείς, αλλά θα ήσαστε οπλισμένοι για να βοηθήσετε την κυβέρνησή σας μ' αυτό που κατέχοιχεν είχε ανάγκη: την κριτική.

ε) Η «εναλλακτική» πρόταση, που εμφανίζεται ως συντηρητική αριστερή, εκτός από τον κρατισμό, προβάλλει και τον προστατευτισμό, ενώ είναι πασιγνώστες οι βλαβερές του συνέπειες και οι στρεβλώσεις που προκαλεί, και που δεν έχουμε τον χώρο για ν' αναλύσουμε εδώ, κι ενώ η μόνη αυτοδυναμία που μπορεί να υπάρξει είναι στα πλαίσια της Ευρώπης - χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η ένταξη μας σ' αυτή δεν δημιουργεί προβλήματα για την εκβιομηχάνιση, ενώ βραχυχρόνια μόνο μας ωφέλησε με τις κοινοτικές ενισχύσεις. Αλλά και η παρεμπόδιση των εισαγωγών θα είναι όδσοκλη, όταν η κυβέρνηση παίρνει αυτά τα σκληρά μέτρα σταθεροποίησης για να μπορέσει να δημιουργήσει ένα σοκ στο εσωτερικό, και να δείξει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη θέλησή της για εξυγιάνση της οικονομίας, για να πάρει το δάνειο. Πώς θα χρησιμοποιηθεί παραγωγικά αυτό το δάνειο, κι από ποιους φορείς, με ποια βιομηχανική πολιτική, στα πλαίσια ποιας συνολικής αναπτυξιακής πολιτικής; Όταν η απόδοση του κεφαλαίου είναι 22% (κατά μέσον όρο) στο εμπόριο και 2,5% στη βιομηχανία, ποιος θα κάνει τις απαραίτητες παραγωγικές επενδύσεις, πώς και πώς θα χρησιμοποιήσει τη λιτότητα; Τι συγκεκριμένο έγινε στα τελευταία τέσσερα χρόνια για να γίνει το ελληνικό κράτος ικανό ν' αναλάβει αυτές τις επενδύσεις, για να προωθηθεί η υγιής ιδιωτική πρωτοβουλία; Πώς να επιτύχουν τα πρόσφατα οικονομικά μέτρα, όταν οι πολίτες μεταβλήθηκαν σε ποδοσφαιρόφιλους χειροκροτητές λαϊκίστικων δημαγωγών; Τα μέτρα αυτά είναι πυροσβεστικά. Αλλά είπαμε: δεν πρέπει να πυροβολούμε τ' ασθενοφόρα και τους πυροσβέστες».